

Kunnille, kuntayhtymille ja sairaanhoitopiireille ja niiden kuljetushankinnoista vastaaville

Laki liikenteen palveluista tuo muutoksia kuntien kuljetushankintoihin

Laki liikenteen palveluista (vahvistettu 24.5.2017) vaikuttaa yhdessä maakuntauudistuksen kanssa kuntien tekemiin kuljetushankintoihin. Tässä kirjeessä tuodaan esille asioita, joita kunnan on hyvä huomioida lakisääteisiä henkilökuljetuksia (koulukuljetukset, VPL-kuljetukset, SHL-kuljetukset) ja muita kuljetuksia hankkiessaan ja sopimuksia tehdessään.

Liikennepalvelulaki tulee voimaan vaiheittain siten, että rajapintojen avaamista koskevat III osan 2 luvun 1–5 §:n säännökset tulevat voimaan jo 1.1.2018. Kokonaisuudessaan laki tulee voimaan 1.7.2018.

Valtion liikenneviranomaiset tulevat antamaan yleistä ohjeistusta lain soveltamisesta toimivaltaisille joukkoliikenneviranomaisille. Tällaista ohjeistusta ei kuitenkaan ole vielä saatavilla.

Viestintävirasto on valmistelemassa selvitystä ja ohjeistusta myyntirajapinnan avaamisesta, jota koskevat velvoitteet koskevat lippu- ja maksujärjestelmätoimittajien lisäksi kuntasektorilla joukkoliikenteen toimivaltaisia viranomaisia. Ohjeistus valmistuu vuoden 2017 aikana.

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistelemassa asetusta olennaisten tietojen ilmoittamisesta. Asetus on tulossa kesällä 2017 lausunnoille. Asetusta tultaneen tarkentamaan Liikenneviraston ohjeella.

Sosiaali- ja terveysministeriö on valmistelemassa asetusta siitä, minkä verran taksimatkustamisesta aiheutuneita kuluja korvataan asiakkaalle. Asetuksen valmistelu on vielä kesken, eikä sen sisällöstä ole vielä varmuutta.

Kuntaliitto tiedottaa myöhemmin valmistuvasta ohjeistuksesta, kuten myös liikennepalvelulain toiseen vaiheen sisällöstä, kun se on tiedossa. Kuntaliiton 9.6.2017 antama lausunto liikennepalvelulain toisesta vaiheesta löytyy täältä (Kuntaliiton lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi) <https://www.kuntaliitto.fi/lausunnot/2017/luonnos-hallituksen-esitykseksi-laiksi-liikenteen-palveluista-annetun-lain>

Lisätietoja:

Johanna Vilkuna, liikenneasiantuntija, puh. 040 869 7836, johanna.vilkuna@kuntaliitto.fi

Katariina Huikko, johtava lakimies, puh. 050 566 4327, katariina.huikko@kuntaliitto.fi

Liikennepalvelulain sisältö

Laki liikenteen palveluista (aiempi nimitys Liikennekaari I) toteuttaa hallitusohjelman kärkihankkeita digitaalisen kasvuympäristön rakentamiseksi sekä säästöjen sujuvoittamiseksi. Tavoitteena on luoda edellytykset uuden teknologian, digitalisaation ja uusien liiketoimintamallien käyttöönotolle liikennesektorilla. Lisätietoa osoitteesta <https://www.lvm.fi/-/liikennepalvelulaki-mahdollistaa-hyvät-ja-joustavat-liikenteen-palvelut-932759>

Taksijärjestelmä muuttuu olennaisesti

Taksien lupakiintiöstä luovutaan ja nykymuotoinen asemapaikkasääntely poistuu. Toimijoiden on ilmoitettava pääasiallinen toiminta-alueensa ja palveluaikansa. Lisäksi taksien enimmäishinnasta luovutaan. Liikenteen turvallisuusvirasto voi tarvittaessa antaa määräyksen taksiliikenteen palvelujen hinnoista, jos hinnat nousevat kohtuuttomiksi. Autokohtainen taksilupa muutetaan toimijakohtaiseksi taksiliikenneluvaksi ja sen saamisen edellytyksiä kevennetään. Taksiliikennettä voi harjoittaa henkilöautolla, pakettiautolla, kuorma-autolla, kolmipyörällä, kevyellä nelipyörällä tai raskaalla nelipyörällä. Taksitoiminta ei ole sidottu ajoneuvoon vaan toiminnan oikeuttavaan lupaan. Yhdellä luvalla voidaan siten harjoittaa liikennettä useammalla ajoneuvolla. Huomionarvoista on, että taksiliikennettä saa harjoittaa taksiliikenneluvan lisäksi myös henkilö- tai tavara-liikenneluvalla, mikäli asiasta on ilmoittanut Liikenteen turvallisuusvirastolle. Tällöinkin niin yritystä kuin kuljettajaa koskevat kaikki taksiliikennettä koskevat säännöt ja velvollisuudet. Kuljettajalla pitää olla taksinkuljettajan ajolupa, linja-auton kuljettajan ammattipätevyys ei riitä.

Taksinkuljettajalta edellytetään jatkossakin ajotaitoa ja henkilökohtaista soveltuvuutta. Taksiluvan haltija vastaa siitä, että kuljettajalla on taksinkuljettajan ajolupa, ja siitä, että kuljettajalla on tarvittava taito ja osaaminen. Taksinkuljettajalta vaaditaan Liikenteen turvallisuusviraston järjestämän kokeen suorittamista. Kokeen tarkoituksena on selvittää ajoluvan hakemisen yhteydessä, että kuljettajalla on edellytykset huolehtia asiakkaiden turvallisuudesta ja ottaa huomioon matkustajien mahdolliset toimintarajoitukset ja että kuljettajalla on riittävä paikallistuntemus.

Joukkoliikenteen sääntely muuttuu, reittiliikenneluvasta luovutaan

Henkilöliikenteessä poistetaan joukkoliikenteen harjoittajia koskenut vaatimus erillisestä reitti- tai kutsuliikenneluvasta. Toimijan on kuitenkin ilmoitettava säännöllisesti tarjottavan palvelun aloittamisesta, muutoksista ja lopettamisesta vähintään 60 päivää etukäteen Liikennevirastolle, ellei muutostietoja toimiteta rajapinnoissa osana olennaisia tietoja.

EU:n palvelusopimusasetuksen (PSA) mukaan toimivaltaiset joukkoliikenneviranomaiset voivat maksaa korvauksia julkisen liikenteen harjoittamisesta ja/tai asettaa yksinoikeuksia tietyn alueen liikennöintiin. Uuden lain mukaisessa tilanteessa viranomaiset voivat edelleen järjestää liikennepalveluita palvelusopimusasetuksen mukaisesti. Mahdolliset yksinoikeudet vahvistetaan jatkossa hallintopäätöksellä.

Liikennepalvelua koskevat olennaiset tiedot saataville rajapintoihin

Kaikkien liikennemuotojen henkilöliikenteen liikkumispalvelujen tarjoajien on huolehdittava siitä, että palvelua koskevat olennaiset ajantasaiset tiedot ovat saatavilla rajapinnasta. Olennaiset tiedot sisältävät ainakin reitti-, pysäkki-, aikataulu-, hinta- ja saatavuustiedot sekä esteettömyystiedot. Pienemmät toimijat voivat hyödyntää Liikenneviraston tarjoamaa palvelua olennaisten tietojen digitoimiseksi ja avaamiseksi rajapintoihin. Rajapintojen avaamisella edistetään eri toimijoilla olevien tietojen hyödynnettävyyttä liikkumispalvelujen kehittämisessä.

Liikenne- ja viestintäministeriö on valmistelemassa asetusta olennaisten tietojen avaamisesta rajapintoihin. Asetus on tulossa kesällä 2017 lausunnoille. Asetusta tultaneen tarkentamaan Liikenneviraston ohjeella.

Lippu- ja maksujärjestelmien rajapintojen avaaminen

Liikennepalvelulain tavoitteena on eri lippujärjestelmien välinen yhteentoimivuus ja mahdollistaa matkaketjun ostaminen yhden luukun periaatteella. Vähimmäisvaatimus kaikille tie- ja raideliikenteen henkilökuljetus- ja välityspalvelujen tarjoajille on lippu- ja maksujärjestelmien myyntirajapinnan avaaminen perushintaisen kertamatkaan oikeuttavan lipputuotteen osalta muille palveluntarjoajille. Laissa on kuitenkin säädetty poikkeusmahdollisuus tämän velvoitteen toteuttamiseen, mikäli sen toteuttaminen ei ole teknisesti tarkoituksenmukaista eikä kohtuullista yrityksen pienen koon tai toiminta-alueen johdosta.

Lain mukaan joukkoliikenteen toimivaltaisten viranomaisten toteuttamissa julkisissa palveluhankinnoissa tulee huolehtia siitä, että lipputuotteisiin perustuvat matkustusoikeudet ovat aina todennettavissa viestintäverkon kautta yleiskäyttöisen teknologian avulla taustajärjestelmästä. Kyseinen vaatimus koskee vain toimivaltaisten viranomaisten 1.1.2018 jälkeen tekemiä hankintoja, eli tässä vaiheessa muiden kuntien kilpailutukset jäävät lähtökohtaisesti velvoitteen ulkopuolelle. Tarkoituksena on, että jatkossa kaikki toimivaltaisten viranomaisten julkisiin hankintoihin sisältyvät lippu- ja maksujärjestelmät ovat taustajärjestelmäpohjaisia, myös niissä tilanteissa, joissa viranomaisella itsellään on rooli järjestelmän ylläpidossa tai matkustusoikeuden todentamisessa.

Uudistus voi tuoda mahdollisuuksia tai riskejä

Kuntaliiton arvion mukaan taksiliikenteen tarjonnan muutokset riippuvat suuresti siitä, missä kunta sijaitsee, millainen on sen väestöpohja ja yhdyskuntarakenne sekä syntykö paikkakunnalle tai alueelle uusia markkinaehtoisia taksipalveluja. Tulevaisuudessa syntyy nykyistä enemmän oman työn ohella taksia ajavia yrittäjiä, koska taksiliikennelupaani ei liity ajovelvollisuutta. Riskinä saattaa kuitenkin paikoin olla, että taksipalveluiden saatavuus varsinkin iltaisina ja öisin on hankalaa tai kallista erityisesti erityisryhmille.

Kunta voi seurata liikkumispalvelujen tilannetta alueella Liikenneviraston ylläpitämän NAP-työkälun avulla. NAP on rajapintaluettelo, joka kokoaa yhteen rajapintojen osoitteet. Työkälulla näkee mm. listauksen alueella toimivista yrityksistä. Näiden tulee ilmoittaa laissa ja asetuksessa säädettyjä tietoja paitsi kotisivuillaan myös avata niitä rajapinnoissa. Esimerkiksi tieto siitä, mitä palvelua on ja millaisia muutoksia tai lopetuksia on tulossa.

Liikennevirasto kokoaa jatkossa seurantatietoa liikkumispalveluiden tarjonnasta ja kysynnästä, minkä avulla kunta voi seurata alueen liikkumispalveluiden markkinoita. Liikennevirasto avaa saamansa tiedot sekä tekemänsä tilastot ja tutkimukset avoimen rajapinnan kautta koneluettavassa muodossa vapaasti kaikkien käytettäväksi.

Kuntaliiton evästyksiä muutosten huomioimiseen kuljetushankinnoissa

Hankintayksikön kannattaa huomioida tarjouspyyntöjä valmistellessaan ja sopimuksia tehdessään seuraavia asioita:

Hankinnan suunnittelu

- Uudessa hankintalaissa (laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista, 1397/2016) mahdollistetaan ja suositellaan **markkinakartoituksen toteuttamista ennen tarjouskilpailun aloittamista**. Markkinakartoituksessa hankintayksikkö tutustuu markkinoiden tarjontaan ja voi käydä alustavaa vuoropuhelua tulevasta hankinnasta markkinatoimijoiden kanssa.
- Hankintayksikön kannattaa miettiä **entistä tarkemmin, mihin tarpeeseen ja millaisia kuljetuksia sekä millaisella palvelutasolla ja kalustolla** hankitaan, ja kuvata sisältö mahdollisimman tarkasti tarjouspyyntöön. Ks. tarkemmin kohta hankinnan sisällön määrittely.
- Hankintakohteista kannattaa pyrkiä muodostamaan houkuttelevia kokonaisuuksia palvelun tarjoajalle ja miettiä myös tästä näkökulmasta, **millaisena kokonaisuutena tai osakokonaisuuksina kuljetus hankitaan**.

Hankinnan sisällön määrittely

Voimassa olevan taksiliikennelain mukaan valtioneuvosto antaa vuosittain asetuksen taksiliikenteen enimmäiskuluttajahinnoista. Tämä taksitaksa poistuu liikennepalvelulain myötä 1.7.2018. **Mikäli kunnan sote- tai koulukuljetukset perustuvat taksitaksaan tai kuljetuksia ei ole lainkaan aikaisemmin kilpailutettu, ne on syytä kilpailuttaa nyt**. Pahimmassa tapauksessa taksitaksan poistuminen mahdollistaa palveluhintojen huomattavan noston. Hankinnoissa kannattaa miettiä, millainen palvelutaso ja hinnoittelurakenne palvelevat alueen kuljetustarpeita ja tehdä kilpailutus sen pohjalta. Esimerkiksi lisäpalveluista kunnan ei välttämättä kannata maksaa, jos tavoitteena on turvata peruspalvelutaso. Edelleenkin on kuitenkin mahdollista pitää tarjouspyynnön hinnoittelun lähtökohtana esimerkiksi viimeksi vahvistettua taksitaksaa (1.7.2017) sellaiseenaan tai jollakin tavalla muutettuna tai kilpailuttaa siitä annettava alennus.

- Kannattaa huomioida, että **uusia kokopäiväisiä tai osapäiväisiä taksiryttäjiä tulee markkinoille**. Palvelujen tarjoajille voi esimerkiksi pitää yhteisen tiedotus- tai keskustelutilaisuuden, jolloin saa kattavamman kuvan palvelutarjonnasta, eikä vahingossa sulje pois mahdollisia uusia toimijoita tarjouskilpailusta. Uusilla toimijoilla ei välttämättä ole samanlaista osaamista kuin vanhoilla vastata julkiseen tarjouspyyntöön, joten lisätiedotus voi olla senkin tähden tarpeen. Mikäli tarjouspyynnössä vaaditaan kokemusvuosia, tulee se sulkemaan uusia ryttäjiä pois tarjouskilpailusta.
- **Asemapaikkavelvoitteen poistuminen** voi paikoin nostaa sopimuksen hintaa verrattuna aikaisempaan, jos hinnoittelu perustuu ajettuihin kilometreihin ja taksien sijoittuminen muuttuu. Asia onkin hyvä tiedostaa tarjouspyynnössä. Yksi vaihtoehto on sitoa hinta pisteestä a pisteeseen b tai käyttää siirroissa hintakattoa. Hyvä vaihtoehto voi olla myös, kuljetustarpeesta riippuen, kilpailuttaa päiväautoja, jolloin samalla kalustossa voidaan hoitaa aamulla ja iltapäivällä koulukuljetuksia ja päivällä esimerkiksi asiointikuljetuksia. Myös palvelun vastinaika (saapuminen asiakkaan luokse) kannattaa määritellä ja esimerkiksi hinnoitella eri luokkiin eri kellonaikojen mukaan.
- Kunnan kannattaa asettaa taksipalvelussa käytettävälle **kalustolle sellaiset laatu- ja ympäristövaatimukset, jotka vastaavat niihin kuljetustarpeisiin**, minkä tähden hankinta tehdään. Tarjouspyynnössä kannattaa eritellä tarkasti, millaisia vaatimuksia kalustolle asetetaan esimerkiksi seuraavien ominaisuuksien suhteen: kalustoluokka(t), kaluston ikä, energia- ja ympäristövaatimukset, turvallisuustekijät ja esteettömyysvaatimukset. Edelleen koskeeko hankinta henkilöautoilla tapahtuvaa taksipalvelua vai sallitaanko pakettiauto tai muut liikennepalvelulain sallimat ajoneuvot. Motiva on julkaissut toukokuussa 2017 päivitettyt ohjeet energia- ja ympäristövaikutusten huomioon ottamisesta julkisissa ajoneuvo- ja kuljetuspalveluhankinnoissa, jotka löytyvät verkko-osoitteesta: <http://www.motivanhankintapalvelu.fi/tietopankki>.
- Liikennepalvelulain tultua voimaan taksikaluston omistamisella ei ole enää suoraa yhteyttä liiketoiminnan kanssa. Sen tähden nähtäväksi jää, muuttuuko taksikaluston verohuojennuskohtelu ja onko verohuojennusta enää mahdollista saada sekä esteettömälle taksille että invataksille. **Kilpailutuksessa kannattaakin kuvailla tarkasti esteettömän kaluston vaatimustaso** (esim. monelleko pyörätuolille ja toimivuus sähköpyörätuolilla) **tai viitata ajantasaisiin esteettömän kaluston teknisiin määräyksiin**. Liikenne- ja viestintäministeriö valmistelee asetusta olennaisten tietojen ilmoittamisesta kuten edellä on todettu. Asetusluonnoksen kohdassa 5 esteettömällä kalustolla tarkoitetaan 30.6.2018 saakka voimassa olevassa taksiliikenteessä käytettävän esteettömän kaluston laatuvaatimuksista annetussa liikenne- ja viestintäministeriön asetuksessa (723/2009) määriteltyä esteetöntä taksiautoa. Ajoneuvolain 1.7.2018 voimaantulevan 27 a §:n 2 momentin 7 kohdan nojalla Liikenteen turvallisuusviraston on tarkoitus antaa tarkemmat tekniset määräykset esteettömistä ajoneuvoista, minkä jälkeen asetuksen 5 kohdan esteettömällä kalustolla tarkoitettaisiin määräyksen mukaista esteetöntä ajoneuvoa. Kannattaa siis seurata, miten kaluston määritelmät tulevat muuttumaan.
- **VPL-kuljetuksissa** poistuvat uuden lain myötä ns. avustuspalveluiden hintasääntely kuten porrasvedot ja asiakkaan saattaminen sairaalaan. Tällöin palvelun tarjoaja voi hinnoitella ns. täydentävät palvelut erikseen, kuten asiakkaan saattamisen ovelle. **Tarjouspyynnössä kannattaakin kilpailuttaa myös avustuspalveluiden hinnat tai kuvata tarkasti, minkä palveluiden edellytetään sisältyvän hintaan.**
- Nykylainsäädäntö edellyttää taksilta taksamittaria. Uuden lain myötä vaatimuksena on joko taksamittari tai vastaava laite, joka käytännössä voi olla esimerkiksi kännykkäsovellus. Tarjouspyynnössä kannattaakin mainita, että hankintayksikkö edellyttää **joko taksamittaria tai Liikenteen turvallisuusviraston määräysten mukaista laitetta**. Kysymys laitteiden soveltuvuudesta **liittyy myös siihen, millaista raportointia hankintayksikkö haluaa** suoritettusta ajosta. Tarjouspyynnössä kannattaakin kuvailla raportointitarve ja edellytetäänkö taksamittaria vai tuleeko kysymykseen myös muu vastaava laite, jonka avulla saadaan edellytettävät raportit. Lisäksi tulee huomioida asiakkaan maksutapa ja millä tavoin asiakkaan pitää pystyä tarvittaessa maksamaan matka (esim. taksiseteli, käteinen, pankkikortti, maksukortti). Tarjouspyynnössä kannattaa mainita myös edellytettävät tilaustavat (puhelin, nettipalvelu, kännykkäsovellus jne.).
- Tulevissa hankintakokonaisuuksissa on syytä **huomioida myös EU:n tietosuoja-asetukseen liittyvät näkökohdat**. Kuntaliitto on antanut tietosuoja-asetuksesta yleiskirjeen 29.5.2017, 14/2017 <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2017/yleinen-tietosuoja->

asetus sekä oppaan tietosuojia-asetuksen huomioimisesta kilpailutettaessa julkisia hankintoja. Opas on ilmaiseksi ladattavissa Kuntaliiton verkkokaupasta: http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3362

- **Palveluntuottajaa kannattaa velvoittaa huolehtimaan** lakisääteisestä velvollisuudesta **avata olennaiset tiedot liikennepalvelusta rajapintoihin**, jos hankinnan kohteena on kaikille avoin joukkoliikenne tai esimerkiksi koulukuljetuksia on tarkoitus avata julkiseen käyttöön. Tämä on siis ns. peruskunnalle suositeltavaa, vaikkei olekaan pakollista. Toimivaltaisen viranomaisen tulee uuden lain mukaan aina kilpailutuksessa vaatia tarjoajaa selvittämään, kuinka tämä on huolehtinut olennaisten tietojen avaamisvelvoitteestaan. Pelkkien koulukuljetusten tai muiden suljettujen lakisääteisten kuljetusten tietoja ei tarvitse viedä rajapintaan.

Hankintamenettely

- Tarjouskilpailussa kannattaa asettaa **soveltuvuusvaatimukseksi** tarjoajien merkitseminen kaupparekisteriin, ennakkoperintärekisteriin, työnantajarekisteriin ja arvonlisäverovelvollisten rekisteriin silloin, kun lainsäädäntö näitä velvoittaa. Ennen sopimuksen tekemistä on syytä edellyttää sopimuskumppanilta lain tilaajan **selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä** (1233/2006) vaatimat selvitykset.
- Uuden liikennepalvelulain hengen mukaista ei ole enää kilpailuttaa pelkkää taksien välitysyhtiötä tekemään päivystysvuoroja tai yhdistelemään matkoja. Vaihtoehtona on kilpailuttaa **välityspalvelu ja sen ohjaukseen tuleva liikennöinti joko yhdessä tai erikseen**. Tällöin voidaan vertailuperusteena käyttää myös palvelun hinta- ja laatutasa.
- Uusi hankintalaki edellyttää **ns. EU-kynnysarvot ylittävissä hankinnoissa**, että tarjoajat ja ehdokkaat antavat tietoa taustoistaan täyttämällä ns. **yhteisen eurooppalaisen hankinta-asiakirjan**. Työ- ja elinkeinoministeriö on laatinut oppaan asiakirjan käyttämisestä osoitteessa <https://tem.fi/documents/1410877/2132242/ESPD-v%C3%A4line/248a72a3-8921-4f11-b316-d9df153b784c>. Hankintalaki edellyttää lisäksi, että hankintayksikkö vaatii tarjouskilpailun voittaneelta tarjoajalta rikosrekisteriotteet sen johto- ja vastuuhenkilöiltä samoin kuin siitä itsestään.

Sopimuskausi

- Kannattaa miettiä tarkkaan **sopimuskauden pituutta ja optiovuosien hyödyntämistä** muutostilanteessa, johon vaikuttaa sekä liikennepalvelulain voimaantulo että maakuntaudistuksen eteneminen. Voi olla viisasta tehdä mieluummin lyhyempiä sopimuksia ja sisällyttää siihen optiovuosien käytön mahdollisuus, jotta sopimukset ovat tarvittaessa päätettävissä.
- **Jos hankintayksiköllä on voimassa sopimuksia, jotka ulottuvat yli liikennepalvelulain voimaantulon**, voi optioiden käyttö olla tarkoituksenmukaista ylimenokauden ajan. Tällöin hankintayksiköllä on mahdollisuus seurata, minkälaista yritystoimintaa ja palvelutarjontaa alueelle syntyy. Kannattaa myös **tarkistaa, mitä hinnoittelusta on voimassa oleviin sopimuksiin kirjattu ja päivittää ne tarvittaessa**, esimerkiksi **”..hinnoitteluperusteena käytetään edelleen viimeksi vahvistettua taksitaksaa...”**.
- Sopimukseen kannattaa **kirjata, että se voidaan siirtää maakunnalle sote-kuljetusten osalta tai kokonaisuudessaan riippuen siitä**, mitä kunta ja maakunta tulevat sopimaan keskenään kuljetusyhteistyöstä. Kuntaliitto on osana muutostukeaan ohjeistanut sopimusten siirtämistä koskevasta prosessista: http://shop.kunnat.net/product_details.php?p=3354 Alkusyöksystä 2017 ilmestyy vielä toinen opas koskien hankintasopimusten siirtämistä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Timo Reina
varatoimitusjohtaja

Jarkko Huovinen
johtaja, alueet ja yhdyskunnat